

TUKIPALVELUT HYVINVOINTIALUEILLA

– kysymyksiä ja vastauksia (8/2021)

Palveluja voi organisoida ja tuottaa eri tavoin. Organisoitavalla on vaikutusta eri yksiköiden mahdollisuuteen tehdä yhteistyötä. Lisäksi organisointitapa vaikuttaa siihen, miten toimintoja voidaan järjestää ja kehittää organisaation sisällä, kuten myös palvelujen hankintaan kilpailuttamatta.

1. Voiko hyvinvointialue toteuttaa tukipalveluja itse?

Kyllä. Hyvinvointialue voi toteuttaa tarvitsemansa tukipalvelut omana työnä, jolloin työntekijät ovat hyvinvointialueen omia työntekijöitä. Tukipalvelujen toteuttaminen osana muita palveluja edistää toimintojen kokonaisuuden hallintaa ja ketterää kehittämistä. Omana työnä toteutettujen palvelujen kokonaisuus on parhaiten hallittavissa myös päätöksenteossa. Hyvinvointialueen ylintä päätösvaltaa käyttää aluevaltuusto, jonka päättäjät on valittu vaaleilla.

4. Onko hyvinvointialueen yhtiötettävä tukipalvelunsa?

Ei aina. Laki velvoittaa yhtiöittämään palvelut, mikäli toimitaan kilpailutilanteessa markkinoilla. Yhtiöittäminen tulee arvioitavaksi myös silloin, kun julkisen sektorin palveluja halutaan myydä edelleen. Toisaalta laissa rajoitetaan hyvinvointialueiden toteuttamaa tukipalvelujen myyntiä hyvinvointialueiden tytäryhteisöille ja edellytetään tiettyjen tukipalvelujen yhtiöittämistä. Tukipalvelujen yhtiöittäminen tulee arvioitavaksi sellaisissa tilanteissa, joissa hyvinvointialueen tytäryhteisö (yhtiö tai yhtymä) tarvitsee pesula- tai ruokahuoltopalveluja tai diagnostisia tukipalveluja, kuten laboratorio- tai kuvantamispalveluja.

2. Voivatko hyvinvointialueet tehdä yhteistyötä tukipalvelujen toteuttamiseksi?

Kyllä, hyvinvointialueet voivat tehdä yhteistyötä tukipalvelujen toteuttamiseksi. Yhteistyörakenteena voi olla hyvinvointiyhtymä. Hyvinvointiyhtymän ylintä päätösvaltaa käyttää yhtymävaltuusto tai yhtymäkokous. Hyvinvointialueen hallintosäännössä määritellään hyvinvointiyhtymiin kohdistuva ohjaus, jota hyvinvointialue toteuttaa. Hyvinvointialueiden välinen yhteistyö edistää muun muassa toiminnan laatua ja toimintojen taloudellisuutta.

5. Voiko hyvinvointialue hankkia tukipalveluja yksityiseltä sektorilta?

Kyllä voi, mutta tilanteessa, jossa julkinen sektori hankkii palveluja organisaation ulkopuoliselta toimijalta, hankintoja määrittelee hankintalaki. Hankintalaissa säädetään toimintaperiaatteet.

Ulkoistetulla palvelulla korvataan julkisen sektorin omaa toimintaa. Palvelujen ulkoistaminen on raskas prosessi ja tuo mukanaan veloitteen valvoa tulevan sopimuksen toteutumista. Sopimusrikkomuksien selvittely työllistää julkisen sektorin työntekijöitä. Lisäksi ulkoistamisen kokonaiskustannuksia on vaikea arvioida.

3. Voiko hyvinvointialue tehdä yhteistyötä kuntien kanssa tukipalvelujen järjestämiseksi?

Kyllä. Laki velvoittaa selvittämään mahdollisuudet tehdä yhteistyötä tukipalvelujen järjestämiseksi. Hyvinvointialueiden ja kuntien kannattaa selvittää tukipalveluihin liittyvän yhteistyön mahdollisuudet myös siksi, että kyseinen yhteistyö edistää erityisesti kuntien elinvoimaisuutta.

Mikäli yhteistyömalliksi valitaan yhtiö, se toimii erillään kunnallisesta ja hyvinvointialueen päätöksenteosta, eikä kunta ja hyvinvointialue ole vastuussa kyseinen yhtiön tuloksesta tai palvelutehtävien laiminlyönneistä. Yhtiömalliksi kannattaa valita in-house-yhtiö, jotta yhtiön omistajien ei tarvitse kilpailuttaa yhtiöltä hankkimiansa palveluja. Yhtiö ei voi toteuttaa kunnan tai hyvinvointialueen viranomaistehtäviä.

Kunnat ja hyvinvointialueet eivät voi perustaa kuntayhtymää tukipalvelujen toteuttamiseksi, mutta kunnilla on mahdollisuus kuntayhtymän perustamiseen. Siten palvelujen hankintaa ei tarvitse kilpailuttaa.

Lisätietoja:

Johanna Värmälä, erityisasiantuntija, HTM
p. 050 5927619

Keijo Karhumaa, johdon neuvonantaja, lakimies
p. 040 5257852